

**ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
«ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»**

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

дисципліни

**«ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ»**

(для бакалаврів)

Київ – 2018

Підготовлено професором кафедри політології, соціології та соціальної роботи В. Ж. Поповим

Затверджено на засіданні кафедри політології, соціології та соціальної роботи (протокол №3 від 25.10.2018 р.)

Схвалено Вченою радою Навчально-наукового інституту міжнародних відносин та соціальних наук (протокол №3 від 25.10.2018 р.)

Схвалено Вченою радою ПрАТ ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом»

Попов В. Ж.

Навчальна програма дисципліни «Правове регулювання соціального забезпечення» (для бакалаврів). – К. : МАУП, 2018. – 26 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, тематичний план, зміст дисципліни «Правове регулювання соціального забезпечення», теми контрольних робіт та методичні вказівки до виконання контрольної роботи, питання для самоконтролю, а також список літератури.

© ПрАТ ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом» (МАУП), 2018

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

У зв'язку з розвитком соціальної роботи в Україні особливу актуальність набуває підготовка фахівців до здійснення соціально-правового захисту соціально незахищених верств населення. Розбудова соціально-економічних державних засад потребує переосмислення вітчизняного та зарубіжного досвіду з різних напрямків соціальної роботи, вироблення концептуального підходу до забезпечення прав та гарантій усім категоріям населення.

Визначення проблеми соціально-правового захисту прав та гарантій людини у нових економічних та соціокультурних умовах - важливий крок у становленні єдиних міжнародних стандартів соціальної роботи у демократичному суспільстві. Зміна основних підходів до визначення, осмислення та реалізації прав людини в Україні, удосконалення національного механізму контролю за дотриманням чинного законодавства у сфері соціальної роботи зумовлює необхідність обґрунтованого та систематизованого їх вивчення студентами – майбутніми фахівцями.

Враховуючи актуальність проблеми та необхідність ознайомлення студентів із правовими засадами соціальної роботи з населенням, що відповідають міжнародним нормам, чинному Законодавству України розроблено навчальну програму «Правове регулювання соціального забезпечення».

Мета дисципліни полягає у вивченні державно-правових засад у сфері соціального захисту населення, особливо сім'ї, дітей, жінок та соціально незахищеного населення; визначенні принципів та критеріїв вибору методів соціальної роботи відповідно до чинних нормативно-правових актів; набутті навичок вільного орієнтування в нормативно-законодавчих актах з соціального захисту населення; формуванні навичок практичного застосування норм соціального права в конкретних ситуаціях.

Завдання курсу:

розкрити сутність та еволюцію соціального захисту населення та особливості соціального захисту дітей, жінок, сім'ї, соціально незахищених категорій населення;

виявити чинники, які впливають на розвиток системи соціального захисту населення: державна політика, державно-правові засади соціального захисту населення;

розкрити зміст законів та підзаконних актів, що стосуються реалізації соціальних прав дітей, молоді та інших категорій соціально незахищеного населення.

Самостійна робота студентів має дві складові: самостійна підготовка до аудиторних занять та підготовка до модульного контролю. Поряд з традиційними видами аудиторних занять, планується виконання індивідуальної аудиторної роботи під керівництвом викладача, коли проводиться колективне або індивідуальне консультування студентів та модульний контроль.

Після вивчення курсу студенти повинні **знати**:

- основні джерела та права соціального захисту;
- нормативно-правові акти, що регулюють здійснення соціального захисту різних категорій населення;
- причини, які зумовлюють формування та розвиток системи соціального захисту населення;
- історичні аспекти становлення соціального права в Україні та за рубежом;
- сучасні теорії та технології соціального захисту та соціального забезпечення;
- методи та форми здійснення соціально-правового захисту населення.

На основі цих знань повинні бути сформовані **уміння**:

- характеризувати документи правового поля України, призначені для захисту прав та інтересів соціально незахищених категорій населення;
- аналізувати основні законодавчі акти із захисту прав дітей та молоді та інших категорій населення;
- інтегрувати нові знання із соціально-правового захисту населення;
- виявляти чинники та механізми здійснення соціально-правового захисту населення;
- використовувати нормативно-правові документи в соціальній діяльності у різних соціальних інститутах;
- надати правову допомогу соціально незахищеним категоріям населення;
- аналізувати та розв'язувати ситуації в сфері соціального захисту, соціального забезпечення та обслуговування населення.

**ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ
«ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ»**

№ з/п	Назви змістовних модулів та тем
МОДУЛЬ I ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ. МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ У СФЕРІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ	
	Тема 1. Соціальна робота як гарант дотримання прав людини. Історичні передумови соціально-правового захисту певних категорій населення.
	Тема 2. Сучасні моделі та механізми соціального захисту прав та інтересів населення
	Тема 3. Стандарти ООН у сфері соціально-правового захисту
	Тема 4. Конвенції МОП і законодавство України у сфері соціального захисту різних категорій населення
	Тема 5. Європейські міжнародні стандарти в галузі соціального захисту
МОДУЛЬ II НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ДЖЕРЕЛА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В УКРАЇНІ	
	Тема 6. Основні законодавчі акти, що захищають права та інтереси усіх верств населення України
	Тема 7. Законодавче забезпечення права на отримання послуг від соціальних служб
	Тема 8. Законодавче та нормативне забезпечення права на охорону здоров'я та одержання соціальної допомоги громадянами України
	Тема 9. Законодавча база України щодо забезпечення права людини на освіту
	Тема 10. Законодавче забезпечення житлових та майнових прав
МОДУЛЬ III ДІЯЛЬНІСТЬ СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА ЩОДО ЗАХИСТУ СІМ'Ї, ПРАВ ДІТЕЙ, МОЛОДІ ТА ЖІНОК	
	Тема 11. Захист сім'ї, прав дітей та молоді нормами Сімейного Кодексу
	Тема 12. Соціально-правовий захист дітей як загальносвітова суспільна проблема
	Тема 13. Соціальний захист жінок
	Тема 14. Соціальний захист прав молоді нормами законодавства про працю
МОДУЛЬ IV ТЕХНОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ЗДІЙСНЕННЯ ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ СОЦІАЛЬНО НЕЗАХИЩЕНИХ КАТЕГОРІЙ НАСЕЛЕННЯ	
	Тема 15. Соціально-правовий захист законних інтересів дітей-сиріт та дітей, що залишилися без піклування батьків
	Тема 16. Соціально-правовий захист інвалідів та дітей-інвалідів
	Тема 17. Соціальний захист людей похилого віку та самотніх
	Тема 18. Соціальний захист і державна допомога населенню, що постраждало внаслідок Чорнобильської катастрофи

	Тема 19. Державний соціально-правовий захист ВІЛ-інфікованих та хворих на СНІД дітей та дорослих
	Тема 20. Соціальний захист допризовної та призовної молоді та військовослужбовців
МОДУЛЬ V	
ГАЛУЗЕВЕ ЗАКОНОДАВСТВО У СОЦІАЛЬНІЙ РОБОТІ	
	Тема 21. Адміністративне право України як галузь права і наука
	Тема 22. Інститут державної служби в Україні
	Тема 23. Предмет, метод, принципи і система цивільного права. Цивільне законодавство
	Тема 24. Право власності: загальні положення. Спадкове право. Спадкування за законом і за заповітом
	Тема 25. Загальні положення про зобов'язання. Загальні положення про договори
	Тема 26. Предмет, метод, система та джерела трудового права. Принципи та суб'єкти трудового права
	Тема 27. Трудовий договір. Правове регулювання робочого часу та відпочинку. Оплата праці за трудовим законодавством. Охорона праці
	Тема 28. Поняття, метод, принципи і система сімейного права України. Сім'я. Регулювання сімейних відносин
	Всього годин: 120

ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ «ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ»

МОДУЛЬ I. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ. МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ У СФЕРІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Тема 1. Соціальна робота як гарант дотримання прав людини. Історичні передумови соціально-правового захисту певних категорій населення.

Україна – соціальна держава: шляхи наближення до європейських стандартів соціально-правового захисту. Гарантії соціальної держави щодо забезпечення прав і інтересів людини у нових соціальних умовах. Історичне становлення соціально-правової підтримки людини, дитини, певних груп населення. Конституційні засади соціальної роботи.

Література [5, 14, 15, 16, 21, 26, 30, 35, 38, 42]

Тема 2. Сучасні моделі та механізми соціального захисту прав та інтересів населення.

Поняття соціального захисту населення. Співвідношення понять «соціальний захист» та «соціальна робота». Моделі соціального захисту населення. Соціальний захист в Україні. Особливості соціального захисту різних категорій населення за рубежом.

Література [1, 6, 8, 9, 16, 23, 25, 29, 30, 38, 43]

Тема 3. Стандарти ООН у сфері соціально-правового захисту. Міжнародні акти: універсальне значення для всіх держав у справі захисту прав людини. Загальна декларація як фундамент для визначення, реалізації і захисту прав людини. Міжнародні пакти як договори, у яких сформульовані соціальні стандарти щодо забезпечення і захисту прав людини та основних свобод.

Література [5, 6, 15, 38]

Тема 4. Конвенції МОП і законодавство України у сфері соціального захисту різних категорій населення.

Роль Міжнародної організації праці (МОП) у створенні соціальних норм. Юридичний механізм Конвенцій та Рекомендацій МОП. Загальна характеристика Конвенцій та Рекомендацій МОП із соціальних питань. Законодавство України і вимоги Конвенцій МОП.

Література [6, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 15, 17, 20, 22, 30, 31, 32]

Тема 5. Європейські міжнародні стандарти в галузі соціального захисту.

Європейська соціальна хартія – основний документ в галузі захисту прав людини. Механізм контролю захисту соціальних та економічних прав людини за Хартією. Україна і європейські міжнародні стандарти соціальних та економічних прав людини. Основний зміст статей Хартії та їх

відповідність законодавству України. Європейський кодекс соціального забезпечення: зміст соціальних стандартів.

Література [6, 16, 21, 23, 24, 25, 26, 27, 32]

МОДУЛЬ II. НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ДЖЕРЕЛА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В УКРАЇНІ

Тема 6. Основні законодавчі акти, що захищають права та інтереси усіх верств населення України.

Соціальні цінності та соціальні норми. Норми моралі і права. Зміст категорії «права людини». Класифікація правових норм. Зміст соціальних прав людини та їх державне забезпечення. Характеристика основної форми права в Україні: ієрархія законів в системі законодавства України.

Література [5, 6, 7, 14, 16, 25, 29, 31, 34, 37, 38, 44]

Тема 7. Законодавче забезпечення права на отримання послуг від соціальних служб.

Стан законодавчої бази в Україні щодо забезпечення права на отримання послуг від соціальних служб. Загальні правила надання послуг соціальними службами. Види соціальних послуг, що надаються державними та недержавними закладами. Законодавче забезпечення діяльності соціального працівника щодо здійснення соціально-правового захисту населення

Література [6, 7, 14, 25, 29, 31, 34, 37, 38, 44]

Тема 8. Законодавче та нормативне забезпечення права на охорону здоров'я та одержання соціальної допомоги громадянами України.

Законодавство і нормативні акти України щодо права на одержання медичної допомоги. Соціальний захист дітей та молоді та їх сімей і охорона здоров'я.

Література [3, 4, 10, 11, 12, 13, 14]

Тема 9. Законодавча база України щодо забезпечення права людини на освіту.

Особливості дії Закону України «Про освіту». Права, обов'язки, пільги і гарантії учасників навчального процесу. Право на спеціальну освіту дітей з особливими потребами

Література [6, 11, 29]

Тема 10. Законодавче забезпечення житлових та майнових прав.

Майнові та житлові права дітей. Суспільне вирішення проблеми по забезпеченню соціальним житлом певних категорій населення.

Література [23, 26, 27, 37, 42]

МОДУЛЬ III. ДІЯЛЬНІСТЬ СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА ЩОДО ЗАХИСТУ СІМ'Ї, ПРАВ ДІТЕЙ, МОЛОДІ ТА ЖІНОК

Тема 11. Захист сім'ї, прав дітей та молоді нормами Сімейного Кодексу.

Юридичне розуміння сім'ї. Шлюбні відносини у соціально-правовому законодавстві. Права членів сім'ї: дітей, батьків, неповнолітніх батьків. Соціальні проблеми сімей. Соціальний захист молоді сім'ї.

Література [31, 32, 34]

Тема 12. Соціально-правовий захист дітей як загальносвітова суспільна проблема.

Міжнародні механізми захисту прав та інтересів дітей. Забезпечення дотримання прав дітей, які потребують особливої уваги. Права дітей у законодавстві України.

Література [2, 4, 14, 17, 18, 23, 26, 27, 28, 32, 36, 43, 44, 45]

Тема 13. Соціальний захист жінок.

Правові основи захисту прав жінок. Правові норми охорони здоров'я материнства. Основні пільги для жінок. Законодавство щодо регулювання зайнятості жінок.

Література [15, 25, 34]

Тема 14. Соціальний захист прав молоді нормами законодавства про працю.

Соціально-правове вирішення проблем працевлаштування підлітків та молоді Зовнішні прояви порушення права на працю. Нормативні документи, які регламентують соціальну роботу з безробітними.

Література [17, 24, 41]

МОДУЛЬ IV. ТЕХНОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ЗДІЙСНЕННЯ ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ СОЦІАЛЬНО НЕЗАХИЩЕНИХ КАТЕГОРІЙ НАСЕЛЕННЯ

Тема 15. Соціально-правовий захист законних інтересів дітей-сиріт та дітей, що залишилися без піклування батьків.

Особливості діяльності соціального працівника щодо захисту прав та інтересів дітей-сиріт; Особливості практичного консультування дітей-сиріт, дітей, що залишилися без батьківського піклування, піклувальників та опікунів

Література [2, 12, 13, 18, 23, 26, 36, 45]

Тема 16. Соціально-правовий захист інвалідів та дітей-інвалідів.

Статус людей з особливими потребами та міжнародні стандарти їх соціального захисту. Нормативно-законодавче регулювання соціального захисту інвалідів. Сучасний стан медичного забезпечення інвалідів Пенсійне забезпечення інвалідів Доступ інвалідів до освіти Працевлаштування інвалідів Доступ інвалідів до об'єктів соціальної інфраструктури Міжнародні документи про правовий захист дітей-інвалідів.

Законодавче визнання дітей інвалідами. Забезпечення прав дітей-інвалідів на навчання, працю, матеріальне, соціально-побутове та медичне обслуговування. Соціально-правова допомога сім'ям з хворими дітьми.

Література [2, 4, 23]

Тема 17. Соціальний захист людей похилого віку та самотніх.

Правове забезпечення соціальної підтримки людей похилого віку та самотніх. Пенсійне законодавство України. Види пенсій: пенсія за віком, дострокова пенсія безробітним, пільгова пенсія, пенсія за особливі умови праці. Підвищення пенсій. Одночасне призначення двох видів пенсії. Виплата пенсій. Порядок представлення та оформлення документів для призначення пенсії. Соціальне обслуговування людей похилого віку та самотніх.

Література [16, 30, 42]

Тема 18. Соціальний захист і державна допомога населенню, що постраждало внаслідок Чорнобильської катастрофи.

Визначення категорій дорослих та дітей, які потерпіли від Чорнобильської катастрофи. Підтвердження статусу особи, потерпілої від Чорнобильської катастрофи. Компенсації і пільги, що передбачені дорослим, дітям – жертвам Чорнобильської катастрофи та їх батькам.

Література [15, 16, 30, 42]

Тема 19. Державний соціально-правовий захист ВІЛ-інфікованих та хворих на СНІД дітей та дорослих.

Особливості законодавчої бази щодо захисту прав ВІЛ/СНІД хворих та соціальних та медичних працівників Основні та додаткові права і свободи ВІЛ/СНІД хворих. Додаткові (спеціальні) зобов'язання ВІЛ/СНІД хворих. Обов'язки медичних та соціальних працівників щодо здійснення соціально-правового захисту ВІЛ/СНІД хворих. Відповідальність медичних та соціальних працівників за порушення законодавства. Державна допомога, оформлення документів для її призначення.

Література [20, 21, 42]

Тема 20. Соціальний захист допризовної та призовної молоді та військовослужбовців.

Особливості законодавчої бази щодо захисту прав допризовної та призовної молоді та військовослужбовців. Підготовка до військової служби юнаків. Права і обов'язки юнаків, які проходять допризовну і призовну підготовку. Відповідальність за порушення Закону. Умови застосування відстрочки від призову: за сімейними обставинами, за станом здоров'я, для продовження навчання, у зв'язку з депутатською діяльністю. Альтернативна служба як державна служба поза збройними силами чи іншими військовими формуваннями, що запроваджується замість проходження військової служби.

Особи, які можуть проходити альтернативну службу. Соціально-правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей.

Література [6, 11, 29, 40]

МОДУЛЬ V. ГАЛУЗЕВЕ ЗАКОНОДАВСТВО У СОЦІАЛЬНІЙ РОБОТІ

Тема 21. Адміністративне право України як галузь права і наука.

Поняття адміністративного права. Предмет і метод адміністративного права. Система та джерела адміністративного права. Основні напрямки розвитку адміністративного права на сучасному етапі.

Література [7]

Тема 22. Інститут державної служби в Україні.

Поняття державної служби і державного службовця. Принципи державної служби та її ознаки. Поняття посади та посадової особи. Класифікація посад та рангів державних службовців. Порядок проходження державної служби.

Література [5, 16]

Тема 23. Предмет, метод, принципи і система цивільного права. Цивільне законодавство.

Загальні риси цивільного права. Предмет цивільного права. Метод цивільного права. Функції цивільного права. Поняття та види джерел цивільного права. Значення судової практики. Цивільно-правові угоди: суть цивільно-правових дій та їх види. Поняття та види угод. Умови дійсності угод.

Література [5, 14, 15, 16]

Тема 24. Право власності: загальні положення. Спадкове право. Спадкування за законом і за заповітом.

Власність і право власності. Зміст права власності. Форми і види права власності. Підстави виникнення і припинення права власності. Поняття права спільної власності. Поняття приватної власності. Загальні положення про спадкування. Поняття спадщини та права спадкування. Спадкування за законом. Спадкування за заповітом.

Література [5, 16, 27, 29]

Тема 25. Загальні положення про зобов'язання. Загальні положення про договори

Поняття та види цивільно-правових зобов'язань. Підстави виникнення зобов'язань. Підстави припинення зобов'язань. Предмет, місце, час і спосіб виконання зобов'язань. Поняття договору. Класифікація договорів. Договір купівлі-продажу. Договір міни, дарування та довічного утримання. Договір поставки та контрактації. Договір підряду. Транспортні договори та їх правове регулювання. Поняття, зміст та оформлення договорів перевезення

вантажів (договір перевезення вантажу; договори морського перевезення вантажів та пасажирів; договір транспортної експедиції).

Література [5, 14, 15, 16, 26, 29, 43, 44]

Тема 26. Предмет, метод, система та джерела трудового права. Принципи та суб'єкти трудового права

Поняття трудового права України як галузі права. Предмет трудового права, метод, джерела, функції. Система трудового права та система трудового законодавства: поняття і значення. Формулювання і система основних принципів трудового права. Зміст принципів трудового права. Поняття і класифікація суб'єктів трудового права. Правовий статус суб'єктів, його види і зміст: трудова дієздатність, суб'єктивні права і юридичні обов'язки, гарантії прав і обов'язків, відповідальність суб'єктів трудового права. Громадяни (працівники) як суб'єкти трудового права. Підприємства, установи, організації і фізичні особи як суб'єкти трудового. Власник підприємства, установи, організації або уповноважений ним орган як суб'єкт трудового права.

Література [1, 17, 24, 41]

Тема 27. Трудовий договір. Правове регулювання робочого часу та відпочинку. Оплата праці за трудовим законодавством. Охорона праці.

Поняття і значення трудового договору. Сторони трудового договору. Зміст та умови трудового договору. Загальний порядок укладення трудового договору, його оформлення. Документи, що подаються при прийнятті на роботу. Випробування при прийнятті на роботу. Види трудових договорів. Порядок оформлення звільнення працівників і здійснення розрахунку. Вихідна допомога. Правові наслідки незаконного звільнення. Поняття робочого часу і правові нормативи робочого часу. Поняття і види робочого дня, робочої зміни, робочого тижня. Робочий місяць і робочий рік. Нормальна і скорочена тривалість робочого часу. Режим робочого часу і порядок їх встановлення. Робота у режимі неповного робочого часу, змінна робота, вахтовий метод роботи, робота з гнучким графіком, ненормований робочий день. Право працівників на відпочинок і його гарантії. Поняття і види часу відпочинку. Перерви протягом робочого дня, зміни. Щоденні перерви в роботі. Щотижневі вихідні дні. Святкові й неробочі дні. Відпустка і її види. Щорічна основна відпустка і порядок її надання. Додаткові відпустки у зв'язку з навчанням. Творча відпустка. Соціальні відпустки. Відпустки без збереження заробітної плати. Порядок оплати відпусток. Правове визначення поняття оплати праці. Відмінність заробітної плати від нагород за цивільно-правовими договорами, гарантійних і компенсаційних виплат. Структура заробітної плати: основна заробітної плата. Додаткова заробітна плата, інші заохочувальні й компенсаційні виплати. Преміювання працівників. Винагорода за результатами роботи за рік. Поняття охорони праці, її правове регулювання. Принципи правової охорони праці. Гарантії прав громадян на

охорону праці. Організація охорони праці на підприємстві. Участь трудових колективів і профспілок в регулюванні охорони праці.

Література [1, 17, 24, 41]

Тема 28. Поняття, метод, принципи і система сімейного права України. . Сім'я. Регулювання сімейних відносин. Сімейне право України: поняття і метод правового регулювання. Принципи і система сімейного права. Сімейний кодекс України. Поняття сім'ї. Учасники сімейних відносин. Право особи на сім'ю. Державна охорона сім'ї. Дитина. Загальні засади регулювання сімейних відносин. Регулювання сімейних відносин за домовленістю (договором) сторін. Застосування аналогії закону та аналогії права. Врахування звичаїв при вирішенні судом сімейних спорів. Поняття шлюбу. Шлюбний вік. Право на шлюб. Добровільність шлюбу. Одношлюбність. Особи, які не можуть перебувати у шлюбі між собою. Значення державної реєстрації шлюбу. Заява про реєстрацію шлюбу. Ознайомлення осіб, які подали заяву про реєстрацію шлюбу з їхніми правами та обов'язками. Взаємна обізнаність осіб, які подали заяву про реєстрацію шлюбу, про стан здоров'я. Заручини. Час реєстрації шлюбу. Місце реєстрації шлюбу. Реєстрація шлюбу в присутності нареченої та нареченого. Право на вибір прізвища при реєстрації шлюбу. Правові наслідки шлюбу. Права та обов'язки матері, батька і дитини. Вирішення органом опіки та піклування спору щодо участі у вихованні дитини того з батьків, хто проживає окремо від неї. Право батьків на визначення місця проживання дитини. Права та обов'язки інших членів сім'ї та родичів. Особисті немайнові права та обов'язки інших членів сім'ї та родичів. Обов'язок по утриманню інших членів сім'ї та родичів.

Література [12, 18, 23, 31, 34]

ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

1. Особливості діяльності соціального працівника щодо захисту прав та інтересів дітей-сиріт.
2. Особливості практичного консультування дітей-сиріт, дітей, що залишилися без батьківського піклування, піклувальників та опікунів
3. Статус людей з особливими потребами та міжнародні стандарти їх соціального захисту.
4. Нормативно-законодавче регулювання соціального захисту інвалідів.
5. Сучасний стан медичного забезпечення інвалідів Пенсійне забезпечення інвалідів Доступ інвалідів до освіти Працевлаштування інвалідів Доступ інвалідів до об'єктів соціальної інфраструктури
6. Міжнародні документи про правовий захист дітей-інвалідів. Законодавче визнання дітей інвалідами.
7. Забезпечення прав дітей-інвалідів на навчання, працю, матеріальне, соціально-побутове та медичне обслуговування.
8. Соціально-правова допомога сім'ям з хворими дітьми.
9. Правове забезпечення соціальної підтримки людей похилого віку та самотніх.
10. Пенсійне законодавство України.
11. Види пенсій: пенсія за віком, дострокова пенсія безробітним, пільгова пенсія, пенсія за особливі умови праці.
12. Підвищення пенсій. Одночасне призначення двох видів пенсії. Виплата пенсій. Порядок представлення та оформлення документів для призначення пенсії.
13. Соціальне обслуговування людей похилого віку та самотніх.
14. Визначення категорій дорослих та дітей, які потерпіли від Чорнобильської катастрофи.
15. Підтвердження статусу особи, потерпілої від Чорнобильської катастрофи.
16. Компенсації і пільги, що передбачені дорослим, дітям – жертвам Чорнобильської катастрофи та їх батькам.
17. Особливості законодавчої бази щодо захисту прав ВІЛ/СНІД хворих та соціальних та медичних працівників
18. Основні та додаткові права і свободи ВІЛ/СНІД хворих. Додаткові (спеціальні) зобов'язання ВІЛ/СНІД хворих.
19. Обов'язки медичних та соціальних працівників щодо здійснення соціально-правового захисту ВІЛ/СНІД хворих.
20. Відповідальність медичних та соціальних працівників за порушення законодавства.
21. Державна допомога, оформлення документів для її призначення.
22. Особливості законодавчої бази щодо захисту прав допризовної та призовної молоді та військовослужбовців.

23. Підготовка до військової служби юнаків. Права і обов'язки юнаків, які проходять допризовну і призовну підготовку.
24. Відповідальність за порушення Закону. Умови застосування відстрочки від призову: за сімейними обставинами, за станом здоров'я, для продовження навчання, у зв'язку з депутатською діяльністю.
25. Альтернативна служба як державна служба поза збройними силами чи іншими військовими формуваннями, що запроваджується замість проходження військової служби.
26. Особи, які можуть проходити альтернативну службу.
27. Соціально-правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей.
28. Поняття адміністративного права, його предмет та метод. Система та джерела адміністративного права.
29. Поняття та зміст правоздатності.
30. Поняття та види дієздатності фізичних осіб.
31. Об'єкти цивільних прав, поняття і види.
32. Юридичні факти та їх класифікація. Акти цивільного стану.
33. Поняття, види та значення угод (правочинів). Умови недійсності угод. Умови дійсності угод: сторони, зміст, форми.
34. Умови дійсності та наслідки недійсності угод.
35. Способи набуття права власності.
36. Способи припинення права власності.
37. Спадкування. Спадкове право. Суб'єкти спадкування.
38. Поняття, зміст, форма заповіту.
39. Спадкування за законом.
40. Спадкоємці. Умови усунення спадкоємців від спадщини.
41. Спадкоємці. Черговість набуття спадщини за законом.
42. Коло спадкоємців за заповітом і змістом заповіту. Обов'язкова частка в спадщині.
43. Спадкування та зміна заповіту. Позбавлення спадщини. Заповідальна відмова.
44. Час та місце відкриття спадщини. Прийняття спадщини.
45. Зміст договору купівлі-продажу та правові наслідки його порушення. Право покупця на обмін товару належної якості.
46. Поняття, предмет, форма договору дарування.
47. Особисті та майнові права подружжя.
48. Договір довічного утримання: порівняльна характеристика за старим та новим Цивільним кодексом.
49. Поняття та сторони трудового договору.
50. Відмінність трудового договору від суміжних цивільних правових договорів, які пов'язані з працею.
51. Порядок виплати заробітної плати. Гарантії і компенсації.
52. Матеріальна відповідальність за трудовим правом. Підстави і умови матеріальної відповідальності. Види матеріальної відповідальності (обмежена, повна, підвищена).

53. Порядок визначення та відшкодування розміру шкоди.
54. Матеріальна відповідальність підприємств, установ, організацій за шкоду, заподіяну працівникам. Порядок притягнення до матеріальної відповідальності.
55. Сімейне право України як галузь національного права: поняття та предмет правового регулювання. Сімейний кодекс України.
56. Сім'я за сімейним законодавством.
57. Шлюб за сімейним законодавством. Права та обов'язки подружжя.
58. Особисті немайнові права і обов'язки батьків та дітей.
59. Особи, які мають право звернутися з позовом до суду про позбавлення батьківських прав. Правові наслідки позбавлення батьківських прав.
60. Обов'язок дитини, повнолітніх дочки та сина піклуватися про батьків.
61. Права батьків та дітей на майно.
62. Обов'язок батьків утримувати дитину. Способи виконання батьками обов'язку утримувати дитину.
63. Обставини, які враховуються судом при визначенні розміру аліментів. Визначення розміру аліментів у частці від заробітку (доходу) матері, батька дитини. Визначення розміру аліментів у твердій грошовій сумі.
64. Участь батьків у додаткових витратах на дитину. Контроль органу опіки та піклування за цільовим витрачанням аліментів. Відрахування аліментів на дитину за ініціативою платника.
65. Права та обов'язки іноземців та осіб без громадянства у сімейних відносинах. Реєстрація шлюбу між іноземцями в Україні. Реєстрація шлюбу громадян України у консульській установі або дипломатичному представництві України.
66. Визнання шлюбу, зареєстрованого за межами України. Розірвання шлюбу між громадянином України та іноземцем і шлюбу іноземців між собою в Україні. Визнання розірвання шлюбу, здійсненого з межами України. Визнання батьківства в Україні. Визнання батьківства, встановленого за межами України.
67. Усиновлення дитини, яка є громадянином України, але проживає з межами України. Усиновлення іноземцем дитини, яка є громадянином України.
68. Усиновлення дитини, яка є іноземцем і проживає в Україні. Обмеження права іноземця на таємницю усиновлення дитини, яка є громадянином України. Усиновлення в Україні іноземцем дитини, яка є іноземцем або особою без громадянства. Нагляд за дотриманням прав дітей, які усиновлені іноземцями.
69. Встановлення опіки, піклування над дитиною, яка є громадянином України, але проживає за межами України, а також над

дитиною, яка є іноземцем, але проживає в Україні. Визнання опіки, піклування, встановлених за межами України.

70. Реєстрація шлюбу, народження дитини, визнання батьківства, розірвання шлюбу громадян України, які проживають за межами України. Визнання документів, виданих органами іноземних держав на посвідчення актів цивільного стану. Застосування законів іноземних держав.

ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Основою оволодіння матеріалом програми вичення курсу «Правове регулювання соціального забезпечення» є систематична, активна та самостійна робота студентів щодо вивчення навчальної, наукової, спеціальної літератури, вирішення ситуаційних завдань та задач із навчальних тем дисципліни, написання рефератів і наукових повідомлень, виконання контрольних робіт. Засвоєння матеріалу сприятиме розвиненості індивідуальних умінь і здібностей слухачів щодо роботи з першоджерелами та підручниками.

Обираючи тему, студент на власний розсуд опрацьовує одну із запропонованих або три із запропонованих у переліку тем. Варто обирати так, щоб вона викликала інтерес або була пов'язана з практичною діяльністю студента, а також сприяла максимальному застосуванню знань та набуттю практичного досвіду. Одна тема обирається в разі великого обсягу знайденого матеріалу, три теми – в разі невеликих обсягів матеріалів на кожну окрему тему.

При підготовці відповідей на питання контрольної роботи студент повинен ознайомитись з навчальними посібниками, переліченими в списку літератури. Необхідно знайти глави чи розділи, які містять матеріал щодо конкретного питання та ретельно вивчити (прочитати, зрозуміти, законспектувати) його.

У контрольній роботі потрібно концентровано викласти основний зміст відповідей на поставлені питання. В цілому в контрольній роботі мають бути відповіді на кожне зазначене питання. По кожному питанню, якщо їх декілька, необхідно зробити стислий висновок.

Для підготовки відповідей потрібно також вивчити не тільки навчальну літературу, але й першоджерела, які варто прочитати і зрозуміти основні ідеї цих авторів. Адже підготовка контрольної роботи - це не тільки конспектування навчальної літератури, але й творчий процес. Саме тому відповіді на питання повинні бути досить повними, самостійними, відображати рівень загальної культури та спеціальних знань студентів.

Обсяг контрольної роботи - 10-15 сторінок друкованого тексту, відповідно вдвічі більше - рукописного. На початку роботи потрібно вказати тему або теми роботи та викласти план роботи, який відбиватиме структуру роботи (чіткий порядок побудови тексту, зв'язок між окремими частинами). Структура контрольної роботи має бути такою: титульний лист (прізвище, ім'я та по-батькові студента; факультет, назва навчального закладу;

дисципліна, з якої виконується робота; варіант контрольного завдання; прізвище, ім'я та по-батькові викладача; місто та рік виконання роботи); план роботи; вступ (де викладена актуальність та основні положення обраної теми або тем, об'єкт та предмет аналізу); основна частина (розглянуті питання); висновки; список використаної літератури (потрібно вказати навчальні посібники та додаткову літературу, використані при виконанні контрольної роботи). Всі сторінки мають бути пронумеровані (крім першої - титульної) та відповідно відображені в плані роботи.

Особливу увагу слід приділити оформленню контрольної роботи. Вона повинна бути виконана охайно, ретельно. Кожна відповідь розпочинається з назви питання, закінчується коротеньким висновком. Кожен розділ роботи починається з нової сторінки.

У встановлений термін робота подається на перевірку на кафедру. До заліку студент допускається, якщо контрольну роботу оцінено позитивно. У ході написання контрольної роботи студент має використовувати вітчизняні та іноземні інформаційні матеріали, самостійно проводити пошук документальної та фактографічної інформації, здійснювати систематизацію та узагальнення даних, виявляти ключові моменти, використовувати електронну пошту та телеконференції, застосовуючи методи пошуку в мережі Інтернет. У випадку необхідності слід проводити реферування документів, формуючи власні погляди на явища, події та процеси, базуючись на знанні граматичних форм.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Україна – соціальна держава: шляхи наближення до європейських стандартів соціально-правового захисту.
2. Гарантії соціальної держави щодо забезпечення прав і інтересів людини у нових соціальних умовах.
3. Історичне становлення соціально-правової підтримки людини, дитини, певних груп населення.
4. Конституційні засади соціальної роботи.
5. Поняття соціального захисту населення.
6. Співвідношення понять «соціальний захист» та «соціальна робота».
7. Моделі соціального захисту населення.
8. Соціальний захист в Україні.
9. Особливості соціального захисту різних категорій населення за рубежом.
10. Міжнародні акти: універсальне значення для всіх держав у справі захисту прав людини.
11. Загальна декларація як фундамент для визначення, реалізації і захисту прав людини.
12. Міжнародні пакти як договори, у яких сформульовані соціальні стандарти щодо забезпечення і захисту прав людини та основних свобод.
13. Роль Міжнародної організації праці (МОП) у створенні соціальних норм.
14. Юридичний механізм Конвенцій та Рекомендацій МОП.
15. Загальна характеристика Конвенцій та Рекомендацій МОП із соціальних питань.
16. Законодавство України і вимоги Конвенцій МОП
17. Європейська соціальна хартія – основний документ в галузі захисту прав людини.
18. Механізм контролю захисту соціальних та економічних прав людини за Хартією.
19. Україна і європейські міжнародні стандарти соціальних та економічних прав людини.
20. Основний зміст статей Хартії та їх відповідність законодавству України.
21. Європейський кодекс соціального забезпечення: зміст соціальних стандартів.
22. Соціальні цінності та соціальні норми. Норми моралі і права.
23. Зміст категорії «права людини». Класифікація правових норм.
24. Зміст соціальних прав людини та їх державне забезпечення.
25. Характеристика основної форми права в Україні: ієрархія законів в системі законодавства України.
26. Стан законодавчої бази в Україні щодо забезпечення права на отримання послуг від соціальних служб.

27. Загальні правила надання послуг соціальними службами.
28. Види соціальних послуг, що надаються державними та недержавними закладами.
29. Законодавче забезпечення діяльності соціального працівника щодо здійснення соціально-правового захисту населення
30. Законодавство і нормативні акти України щодо права на одержання медичної допомоги.
31. Соціальний захист дітей та молоді та їх сімей і охорона здоров'я.
32. Особливості дії Закону України «Про освіту».
33. Права, обов'язки, пільги і гарантії учасників навчального процесу.
34. Право на спеціальну освіту дітей з особливими потребами
35. Основні соціальні права дітей та молоді на користування та володіння житлом за міжнародними документами та законодавством України.
36. Право на житло – конституційне право кожної дитини мати право на житло на рівні з батьками. Право неповнолітнього при приватизації житла. Правова норма при укладанні угод з органом опіки та піклування.
37. Особисті немайнові права та обов'язки батьків і дітей. Майнові правовідносини батьків і дітей.
38. Юридичне розуміння сім'ї.
39. Шлюбні відносини у соціально-правовому законодавстві.
40. Права членів сім'ї: дітей, батьків, неповнолітніх батьків.
41. Соціальні проблеми сімей. Соціальний захист молоді сім'ї.
42. Міжнародні механізми захисту прав та інтересів дітей.
43. Забезпечення дотримання прав дітей, які потребують особливої уваги.
44. Права дітей у законодавстві України.
45. Правові основи захисту прав жінок.
46. Правові норми охорони здоров'я материнства.
47. Основні пільги для жінок.
48. Законодавство щодо регулювання зайнятості жінок.
49. Соціально-правове вирішення проблем працевлаштування підлітків та молоді.
50. Зовнішні прояви порушення права на працю.
51. Нормативні документи, які регламентують соціальну роботу з безробітними.
52. Особливості діяльності соціального працівника щодо захисту прав та інтересів дітей-сиріт.
53. Особливості практичного консультування дітей-сиріт, дітей, що залишилися без батьківського піклування, піклувальників та опікунів
54. Статус людей з особливими потребами та міжнародні стандарти їх соціального захисту.
55. Нормативно-законодавче регулювання соціального захисту інвалідів.

56. Сучасний стан медичного забезпечення інвалідів Пенсійне забезпечення інвалідів Доступ інвалідів до освіти Працевлаштування інвалідів Доступ інвалідів до об'єктів соціальної інфраструктури
57. Міжнародні документи про правовий захист дітей-інвалідів. Законодавче визнання дітей інвалідами.
58. Забезпечення прав дітей-інвалідів на навчання, працю, матеріальне, соціально-побутове та медичне обслуговування.
59. Соціально-правова допомога сім'ям з хворими дітьми.
60. Правове забезпечення соціальної підтримки людей похилого віку та самотніх.
61. Пенсійне законодавство України.
62. Види пенсій: пенсія за віком, дострокова пенсія безробітним, пільгова пенсія, пенсія за особливі умови праці.
63. Підвищення пенсій. Одночасне призначення двох видів пенсії. Виплата пенсій. Порядок представлення та оформлення документів для призначення пенсії.
64. Соціальне обслуговування людей похилого віку та самотніх.
65. Визначення категорій дорослих та дітей, які потерпіли від Чорнобильської катастрофи.
66. Підтвердження статусу особи, потерпілої від Чорнобильської катастрофи.
67. Компенсації і пільги, що передбачені дорослим, дітям – жертвам Чорнобильської катастрофи та їх батькам.
68. Особливості законодавчої бази щодо захисту прав ВІЛ/СНІД хворих та соціальних та медичних працівників
69. Основні та додаткові права і свободи ВІЛ/СНІД хворих. Додаткові (спеціальні) зобов'язання ВІЛ/СНІД хворих.
70. Обов'язки медичних та соціальних працівників щодо здійснення соціально-правового захисту ВІЛ/СНІД хворих.
71. Відповідальність медичних та соціальних працівників за порушення законодавства.
72. Державна допомога, оформлення документів для її призначення.
73. Особливості законодавчої бази щодо захисту прав допризовної та призовної молоді та військовослужбовців.
74. Підготовка до військової служби юнаків. Права і обов'язки юнаків, які проходять допризовну і призовну підготовку.
75. Відповідальність за порушення Закону. Умови застосування відстрочки від призову: за сімейними обставинами, за станом здоров'я, для продовження навчання, у зв'язку з депутатською діяльністю.
76. Альтернативна служба як державна служба поза збройними силами чи іншими військовими формуваннями, що запроваджується замість проходження військової служби.
77. Особи, які можуть проходити альтернативну службу.
78. Соціально-правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей.

79. Поняття адміністративного права, його предмет та метод. Система та джерела адміністративного права.
80. Поняття державного управління та його ознаки. Принципи державного управління.
81. Адміністративне право як наука.
82. Поняття державної служби та її проходження. Відповідальність державних службовців. Основні напрями реформування державної служби в Україні.
83. Поняття форм державного управління та їх види. Методи державного управління.
84. Поняття, предмет та метод цивільного права. Зв'язок цивільного права з іншими галузями права. Функції цивільного права.
85. Поняття та сутність принципів цивільного права.
86. Поняття та зміст правоздатності. Поняття та види дієздатності фізичних осіб.
87. Об'єкти цивільних прав, поняття і види.
88. Юридичні факти та їх класифікація. Акти цивільного стану.
89. Поняття, види та значення угод (правочинів). Умови недійсності угод. Умови дійсності угод: сторони, зміст, форми. Умови дійсності та наслідки недійсності угод.
90. Способи набуття права власності. Способи припинення права власності.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна:

1. Васильчик М.В., Медвідь М.К. Сачков Л.С. Збірник нормативних документів з безпеки життєдіяльності. – К.: Фенікс, 2000. – 896 с. – С.434-442, 517-560, 713-724.
2. Вихованці інтернатів про себе і своє життя / О.М. Балакірева (кер. авт. кол.), О.О. Яременко, Н.П. Дудар та ін. – К.: Український ін-т соціальних досліджень, 2000. – 134 с. – (Сер.: На порозі самостійного життя: У 4 кн.).
3. Волинець Л.С. Права дитини в Україні: проблеми та перспективи / УІСД, Інститут дитинства. – К.: Логос, 2000. – 75 с.
4. Довідник матері особливої дитини. Правова інформація. – К.: 1999. – 54 с.
5. Забарний Г.Г., Калюжний Р.А., Шкарлупа В.К. Основи держави і права. Навчальний посібник. – К.: Вид. ПАЛИВОДА А.В., 2002. – 3-е вид. доп. та перероб., – 384 с. – С. 214-236.
6. Знай свої права. Правовий посібник для молоді. – К.: Всеукраїнська молодіжна організація „Молодь проти корупції”, 2004. – 132 с.
7. Колпаков В.К. Адміністративне право України: Підручник. – К.: Юрінком Інтер, 1999. – 736 с. – С. 545-609.
8. Ковчина І.М. Підготовка студентів до соціально-правового захисту особистості: Навчально-методичний посібник / За заг. ред. А.Й. Капської. вид 2-ге, переробл. – К.: НПУ, 2005. – 196 с.
9. Ковчина І.М. Підготовка студентів до соціально-правового захисту школярів: Навчально-методичний посібник / За заг. ред. А.Й. Капської. – К.: НПУ, 2003. – 150 с.
10. Методичні рекомендації соціальним працівникам щодо соціального супроводу прийомних сімей / Н.М. Комарова (керівник авт. кол.), Г.М. Бевз, Л.С. Волинець та ін. – К.: Видавництво, 1999. – 103 с.
11. Молодь України у дзеркалі соціології / Заг. ред. О. Балакіревої і О. Яременка. – К.: УІСД, 2001. – 210 с.
12. Наша сім'я (Методичні рекомендації прийомним батькам) / Н.М. Комарова (керівник авт. кол.), Г.М. Бевз, Л.С. Волинець, З.Г. Зайцева та ін. – К.: Видавництво, 1999. – 80 с. – С. 6-28.
13. Організація і технології соціальної роботи з дітьми вулиці. За заг. редакцією проф. А.Й. Капської – К.: Інтернаціональний Союз. Ліга соціальних працівників України. 2003. – 260 с. – С. 144-146.
14. Права дитини. Посібник для журналіста. – К., 2002. – 116 с.
15. Права жінок у сучасному світі / За заг. ред. І.М. Пінчук, С.В. Толстоухової. – К.: УДЦССМ, 2000. – 112 с.
16. Правознавство: Навчальний посібник / За загальною редакцією В.Г. Гончаренка. – К.: Український інформаційно-правовий центр, 2002. – 385 с.
17. Праця дітей: проблема та дії у відповідь. Матеріали для семінарів-тренінгів: Пер. з англ. / Заг. ред. укр. вид. О.П. Петразук. – К.: Міленіум, 2002. – 168 с.

18. Прийомна сім'я: оцінка ефективності опіки (методичні рекомендації для соціальних працівників) / О.О. Яременко (керівник авт. кол.), Н.М. Комарова, Г.М. Бевз, Л.С. Волинець та ін. – К.: Український ін-т соціальних досліджень, 2000. – 78 с.

Додаткова:

19. Балакірева О.М., Яременко О.О. Рівень розповсюдження та структура вживання алкоголю та інших наркотичних речовин серед підлітків в Україні: соціологічний вимір. – К.: НВФ „Студцентр” / НИКА-Центр, 1998. – 144с.

20. Бойко А.М. Соціальна робота з клієнтами, ВІЛ-інфікованими та хворими на СНІД: Метод. реком. з навчального курсу для магістеріуму. - Ужгород: УжДУ, 2000. – 64 с.

21. Борецька Н.П. Соціальний захист населення на сучасному етапі: стан і проблеми. Монографія. – Донецьк: Янтра, 2001. – с.352.

22. Діяльність центрів соціальних служб для молоді України: сучасний стан і перспективи розвитку / Керівник авт. кол.: С.В. Толстоухова, В.В. Багай, О.В. Вакуленко, З.Г. Зайцева та ін. – К.: Академпрес, 1999. – 112 с.

23. Дитинство в Україні: права, гарантії, захист (збірник документів): частина I (248 с.) та частина II (292 с.) , АТ „Видавництво „Столиця”, 1998.

24. Дитяча праця в Україні/ О.О. Яременко (керівник авт. кол.), О.М. Балакірева, Л.С. Волинець та ін. – К.: Український ін-т соціальних досліджень, 2000. – 132 с.

25. Жіночі права: Крок за кроком: Практичний посібник з використання міжнародного закону про права людини і механізмів захисту прав жінок у контексті прав людини / Пер. з англ. М.Корчинської, Л.Малинець. – К.: Основи, 1999. – 249 с.

26. Законодавство, яке тебе захищає (Випускникові школи-інтернату для дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування) / Авт.кол.: Л.С. Волинець, Т.В. Говорун, І.В. Пєша, М.Г. Афендулова, Л.І. Берліна, О.І. Карпенко, А.А. Філіпішина, О.О. Яременко. –К.: Український ін-т соціальних досліджень, 2000. – 78 с. – (Сер.: На порозі самостійного життя: У 4 кн.; Кн. 2).

27. Захист і забезпечення дотримання житлових та майнових прав дітей: тематична Державна доповідь про становище дітей в Україні за підсумками 2001 року. – К.: Державний ін-т проблем сім'ї та молоді, 2002. – 160 с.

28. Ковчина І.М., Агаркова Н.І. Підготовка до соціально-правового захисту дітей. Навч.-метод. посібник//За заг.ред. А.Й. Капської. – К.: Логос, 2003. – 40 с. – С. 19-38.

29. Нормативно-законодавчі документи з питань соціальної підтримки допризовної та призовної молоді, військовослужбовців та членів їхніх сімей, службовців за призовом. Частина I; Частина II; Частина III / Відповідальний за випуск Хоменко Л.В. – К.: УДЦССМ, 1998. – 44 с.

30. Пенсійна система: поняття й терміни / Українська освітня програма ринкових реформ. – К. 2002. – 16 с.

31. Сімейний Кодекс України від 10 січня 2002 р. Україна. Закони. – К.: Велес, 2003. – 75 с.
32. Становище дітей та жінок в Україні: Ситуаційний аналіз / ЮНІСЕФ; Укр. ін.-т соц. досліджень.-К., 2001.-62с.
33. Соціальний захист. Пенсійна реформа в Україні: Спеціальний випуск. – К., 1998. - №8. – 111с.
34. Сімейне право України: Підручник. / За ред. Гопанчука В.С. – К.: Істина, 2002. – 304 с.
35. Словник-довідник для соціальних педагогів та соціальних працівників / За заг. ред. А.Й. Капської, І.М. Пінчук, С.В. Толстоухової. – К., 2000. – 260 с.
36. Соціальне становлення дитини у прийомній сім'ї: соціальний супровід: Навч.-метод. посіб. / Авт. кол.: Л.С. Волинець, А.Й. Капська, Н.М. Комарова, І.В. Пеша, Г.М. Бевз, Л.В. Долинська, О.О. Яременко. – К.: Український ін-т соціальних досліджень, 2000. – 127 с.
37. Соціально-правовий захист молоді. Збірник наукових статей / Заг.ред. І.В. Козубовська, В.М. Великий. – Ужгород, 2002. – 319 с.
38. Старикова Л. Конвенція ООН з прав дитини – історичний аспект. / Упоряд. Г.М. Лактіонова та ін. – К.: Наук. світ, 2000. – 38 с.
39. Створення та функціонування прийомних сімей: Навчальний посібник для державних службовців / О.О. Яременко (керівник авт. кол.), Н.М. Комарова, Л.С. Волинець, І.В. Пеша. – К.: Український ін-т соціальних досліджень, 2000. – 128 с.
40. Технології соціальної роботи з військовослужбовцями: Інформаційно-методичний збірник/Упорядник І.В.Пеша. – К.: ДЦССМ, 2003. – 335 с.
41. Типове положення про навчання з питань охорони праці. Затверджено Наказом Комітету по нагляду за охороною праці України № 27 від 17.02.99 ДНАОП 0.00-12-99. В: Васильчик М.В., Медвідь М.К., Сачков Л.С. Збірник нормативних документів з безпеки життєдіяльності. – К.: Фенікс, 2000. – 896 с. – С. 221-249, 254-264, 298-300, 418-422.
42. Україна: права людини в перехідний період / Під ред. В.І.Євінтова. – К.: Сфера, 2001. – 184 с.
43. Шость Н.В., Козир М.К., Ситник О.О. Енциклопедія сучасного права неповнолітніх. – Київ: «Рідна мова», 1997.
44. Юридичне консультування щодо прав та обов'язків неповнолітніх / Авт. кол. О.В. Вакуленко, Л.П. Шнеренко, О.Б. Янчук. – К.: Державний ін-т проблем сім'ї та молоді, 2002. – Кн. 1. – 23 с.
45. Як навчитися поважати себе й інших. Поради психолога (Випускникові школи-інтернату для дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування) / Авт.кол.: Л.С. Волинець, Т.В. Говорун, І.В. Пеша, Г.М. Бевз, В.І. Юрченко, О.О. Яременко. – К.: Український ін-т соціальних досліджень, 2000. – 79 с. – (Сер.: На порозі самостійного життя: У 4 кн.; Кн. 3).

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	3
Тематичний план дисципліни	5
Зміст дисципліни	7
Тематика контрольних робіт	14
Вказівки до виконання контрольної роботи	17
Питання для самоконтролю	19
Список літератури	23